

■ ناصر بار محمدیان
استاد اقتصاد
دانشگاه تهران

تصویر اقتصاد مقاومتی در آلبوم بودجه شهرداری ها

دو بخش اصلی بودجه

بودجه از دو قسمت تشکیل شده، بخش اول شامل احکامی متنوع و موقتی است که شهرداری یا سازمان های وابسته را مکلف به انجام اموری در سال آتی می کند، بخش دوم جداول و ردیف های درآمدی و اعتباری است که شهرداری را در تخصیص بودجه محدود می کند؛ در احکام بودجه می تواند قواعدی مطرح شود که ناظر بر مقاومت سازی اقتصاد باشد؛ مکلف کردن شهرداری به انعقاد قرارداد با تولید کنندگان داخلی یا مکلف کردن شهرداری برای خرید برخی محصولات شرکت های دانش بنیان، طرح های عمرانی شهرداری و ...، برای مثال میزان اعتباری که برای هریک از پروژه ها تعیین شده نشان از اولیوی است که برای آن پروژه قرار داده اند و می توان تشخیص داد چه مقدار این اولویت ها منطبق با سیاست های اقتصاد مقاومتی است. با توجه به این که شهرداری کلان شهرها تبدیل به ابر سازمان شده اند و در مقیاس شهری بیشترین گردش مالی را در شهر ایجاد می کنند، حمایت آن ها با خرید تجهیزات داخلی نقش به سزایی در این زمینه می تواند داشته باشد مثل خرید تجهیزات حمل و نقل و ساخت وسازهای شهری از تولید کنندگان داخلی، برای نمونه پروژه مترو از جمله بزرگترین پروژه هایی است که دارای گردش مالی بالایی است، حمایت از تولید کنندگان تجهیزات مترو حتی می تواند باعث شکل گیری مزیت نسبی آن ها در منطقه شود یا شهردار تهران اعلام کرده که در سال گذشته ۵ میلیون درخت در شهر تهران کاشته شده است یا معاونت خدمات شهری شهرداری مشهد اعلام کرده که به مناسبت نوروز امسال ۶ میلیون و ۲۰۰ هزار بوته گل در مشهد کاشته شده است، قطعاً چندین برابر این تعداد نیز در تهران و تقریباً معادل آن در دیگر کلان شهرها صورت گرفته است، اگر همه این تعداد از تولید کنندگان داخلی تأمین شود، بدون شک ایران در صنعت گل رشد قابل توجهی خواهد داشت و به دنبال خود نیز کارآفرینی و حتی رشد شرکت های دانش بنیان در عرصه کشاورزی را به همراه خواهد داشت.

شفافیت بر درآمد های شهرداری ها اثر گذار است، زیرا مالیات دهنده اگر بداند مالیاتش کجا هزینه شده یا کجا قرار است خرج شود سروسوخت پول خود را پرداخت می کند و کمتر دنبال فرار مالیاتی می رود؛ مزیت دیگر بودجه عملیاتی این است که مشارکت مردمی را در جهت اصول اقتصاد مقاومتی و مردم بنیان کردن اقتصاد بیشتر می کند

اولویت بندی پروژه ها در بودجه بندی

این الزامات و تصمیم ها در احکام آلبوم بودجه در نظر گرفته می شود، از این لحاظ آلبوم بودجه سال ۹۴ شهرداری مشهد منظم و شفاف است. بعلاوه میزان تخصیص بودجه ای که در جداول برای چنین پروژه ها و سرمایه گذاری هایی دیده می شود نشان از اولیوی است که به آن داده ایم، همچنین با توجه به شرایط خاص اقتصادی، در بودجه باید به اولویت بندی پروژه ها دقت شود، به عنوان مثال با توجه به وضعیت تنش آبی که بسیاری از استان ها با آن روبرو هستند، پروژه هایی که منجر به تصفیه فاضلاب شهری و جداسازی آب شرب از آب مصرفی می شود، باید در اولویت قرار گیرد یا با توجه به رکود ساخت و ساز و در نتیجه بیکاری حاصل از آن، پروژه های ساخت و ساز شهری تأثیر بسزایی در خروج از رکود می تواند داشته باشد.

به غیر از موارد اشاره شده بخشی از تلاش شهرداری ها باید متوجه رفع مشکلات و آسیب های بودجه ریزی شود، در بودجه دولت یک چیز مذبذومی داریم به نام وابستگی به نفت، بین ۳۵ تا ۴۵ درصد منابع دولت مستقیماً

ابتدا باید مقدمه ای در ارتباط با نسبت شهر و اقتصاد خدمت گفت تا بتوانیم اهمیت اقتصاد شهری را در اقتصاد ملی ارزیابی کنیم و تصویر درست تری از میزان اثر گذاری بودجه شهرداری ها بر اقتصاد داشته باشیم. در گذشته رقابت اقتصادی کشورها بر اساس معیارهایی از جمله اندوخته طلا، محصولات کشاورزی، تولیدات صنعتی و رشد و بهره وری بوده است اما امروزه معیار رقابت بین کشورها، توسعه شهری است و رقابت از سطح ملی به سطح رقابت بین شهرها تبدیل شده است، تا جایی که حدود ۲۵ درصد از تولید جهانی در ۱۰۰ شهر اول جهان اتفاق می افتد. مطابق با گزارش بانک جهانی بیش از ۵۴ درصد مردم دنیا در شهرها زندگی می کنند و بیش از ۸۰ درصد تولید ناخالص جهانی در شهرها انجام می شود. در کشور ما نیز ۲۵ درصد از تولید ناخالص داخلی کشور در تهران انجام می شود.

رابطه مستقیمی بین تولید، درآمد سرانه و سهم شهرنشینی وجود دارد به گونه ای که با افزایش تراکم در هر کیلومتر مربع، مشاهده می شود درآمد سرانه نیز افزایش پیدا می کند. لذا اگر با بودجه نویسی دقیق و عالمانه بتوان برنامه ریزی صحیحی برای کسب منابع محدود و هزینه کردن برای نیازهای نامحدود شهری و سازمانی خود داشت، امید است که بتوانند رضایت عمومی شهروندان و نخبگان را تأمین کنند، در غیر این صورت علاوه بر مواجهه با بی نظمی مالی، سیلی از منابعی که با زحمت به دست آمده را اتلاف می کنند، اکنون که شهرداری ها بودجه نویسی خود را به اتمام رسانده اند و بر اساس اخبار منعکس شده در سال ۹۴ هشت شهرداری کلان شهر کشور رقمی بیش از ۳۸ هزار میلیارد تومان در شهرها گردش مالی دارند، بررسی بودجه این کلان شهرها قابل توجه است.

شهرداری ها نباید به بودجه نویسی فقط نگاه رفع نیازهای سالانه خود یا نگهداری از شهر داشته باشند بلکه باید افق نگاه خود را بلند کرده و هنگام بودجه نویسی به رقابت اقتصادی شهرشان با شهرهای پیشرفته دنیا و تأثیر گذاری اقتصادی توجه کنند.

بودجه شهرداری ها به عنوان دولت محلی و بودجه عمومی دولت به عنوان دولت مرکزی دارای شباهت ها و تفاوت هایی است که باید این مرزها را بشناسیم، دولت مرکزی به دلیل داشتن برخی اختیارات از جمله حق الضرب پول قادر به اجرای سیاست های پولی است اما شهرداری ها چنین ابزارهایی در دست ندارند اما در عوض شهرداری ها در بسیاری از کشورهای توسعه یافته قادر به اجرای سیاست های مالی می باشند و ابزار لازم را در اختیار دارند، برای مثال می توانند مالیات محلی وضع کنند، آن را جمع آوری و هزینه کنند، نباید فراموش کرد که مخارج شهرداری ها همان اثر مخارج دولت را دارد و باید جزئی از مخارج دولت عمومی در نظر گرفته شود در حالی که وقتی در تحلیل ها از (G) یعنی مخارج دولت صحبت می شود، منظور دولت مرکزی است، در ایران اما این ابزار دست و پا شکسته در اختیار شهرداری ها است، به گونه ای که اختیار مالی کامل در وضع مالیات محلی ندارند اما بخشی از مالیات را به عنوان عوارض دریافت می کنند و هزینه می کنند اما در حد مقیاسی که دارند می توانند به اندازه مخارجشان بر اقتصاد و تقاضای کل اثر گذار باشند.